

Вайда Т. С.,

кандидат педагогічних наук, доцент,
професор кафедри професійних та
спеціальних дисциплін інституту
права та безпеки,
Одеський державний університет
внутрішніх справ
(м. Одеса, Україна)

Конєв О. Ю.,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри професійних та
спеціальних дисциплін інституту
права та безпеки,
Одеський державний університет
внутрішніх справ
(м. Одеса, Україна)

БЕЗПЛОТНІ ЛІТАЛЬНІ АПАРАТИ ЯК СУЧАСНІ ЗАСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Актуальність та постановка проблеми. В умовах ведення повномасштабних бойових дій з військами рф (далі – країни-агресорки) підрозділами Збройних Сил України та іншими військовими і правоохоронними органами стали активно застосовуватися багато сучасних технічних інновацій, в тому числі безпілотні літальні апарати (далі – дрони, БПЛА). Під дронами (з англ. *drone* – трутень) нами розуміється безпілотний літальний апарат військового чи цивільного призначення, різновид військового робота; в ширшому сенсі – мобільний, автономний апарат, запрограмований на виконання визначених завдань (наприклад, автономні системи, які створені для польоту на значні відстані; засоби, які розроблені для виконання потенційно небезпечних для людини місій тощо) [1].

З історії створення дронів (БПЛА) відомо, що ще у 1948 році в США було побудовано розвідувальний безпілотний літальний апарат AQM-34, перший політ якого відбувся 1951 року. Тоді ж «безпілотник» був запущений у масове виробництво – він став першим серійно побудованим БПЛА. До цього часу США, Британія й Ізраїль були єдиними країнами, які використовували озброєні безпілотні літальні апарати в бойових діях. БПЛА *Taranis UCAV* (створено британською BAE Systems – *уточнено нами*) із двигуном *Adour Mk951* є найсучаснішим британським апаратом (розробка ведеться з 2006) [1].

Із 2014 року в ході російсько-української війни підрозділи країни-агресорки застосовують безпілотники для розвідки на Донбасі. З осені цього ж року дрони стали використовуватися також і місією спостерігачів ОБСЄ для

нагляду за обстановкою в зоні бойових дій, хоча засоби радіоелектронної боротьби військ РФ блокують їхню роботу. У подальшому, зокрема, в ході широкомасштабного вторгнення росії в Україну у 2022 році, дрони стали використовувати обидві сторони війни. Зокрема, Україна застосовує ударний дрон R18 виробництва української Аеророзвідки¹.

На основі проведено вивчення цього питання можемо впевнено стверджувати, що з часу створення БПЛА практика використання дронів стала розширюватися на різні сфери економіки та галузі професійної діяльності людини, у тому числі знайшла впровадження і в роботі правоохоронних органів. Так, застосування дронів працівниками поліції та фахівцями інших галузей народного господарства здійснюються для виконання таких завдань, як: 1) контроль за переміщенням людей та техніки у важко доступній місцевості; 2) для ідентифікації тегованих тварин; 3) при удосконаленні логістики – спостереження за переміщенням вантажів, їх своєчасного постачання (у тому числі медичного обладнання) до важкодоступних місцевостей; 4) у сільському господарстві при обробці культур пестицидами, для висівання насіння рослин; 5) у середовищі дикої природи (наприклад, для відстеження вчинюваних бракон'єрами злочинів проти природи); 6) при проведенні розвідки (оптичної, лазерної, телевізійної, радіаційної тощо) в різних галузях економіки та ін. [1].

Метою роботи є: 1) проведення аналізу історії виникнення безпілотних літальних апаратів та класифікації їх типів (категорій); 2) дослідження публікацій вчених й нормативно-правових актів з піднятої проблеми застосування БПЛА в різних галузях економіки; 3) розгляд можливостей застосування дронів у правоохоронній діяльності органів/підрозділів Національної поліції України.

Виклад основного матеріалу. За результатами проведеного аналізу напрямів та способів використання БПЛА в різних видах трудової діяльності людини можна відзначити існування десятків багатьох типів безпілотних літальних апаратів. В основному вони поділяються на дві категорії: 1) БПЛА, які використовуються для розвідки і спостереження; 2) БПЛА, що мають на озброєнні ракети, бомби і гранати (ударні дрони або дрони-камікадзе). Темпи використання дронів стали досить швидко зростати в останні роки, тому що, на відміну від пілотованих літаків, вони можуть перебувати в повітрі впродовж тривалого часу (багатьох годин).

На нашу думку, впровадження дронів у практику правоохоронної діяльності поліції сьогодні є доцільним і бажаним, зважаючи на необхідність підвищення ефективності роботи органів та підрозділів поліції по забезпеченню публічної безпеки в умовах воєнного стану, особливо на прифронтових звільнених територіях. Світовий досвід показує, що дрони перестали бути

---

¹ *Аеророзвідка* – команда і громадська організація в Україні, яка сприяє створенню та впровадженню мережецентричних і роботизованих військових спроможностей для Сил безпеки і оборони України. У її межах громадянське суспільство бере участь у відсічі агресії проти України. Засновниками Аеророзвідки є волонтери Ярослав Гончар, Володимир Кочетков-Сукач, Натан Хазін і Дмитро Лісенбарт [1].

прерогативою лише військових формувань, в багатьох країнах їх все активніше застосовують органи та підрозділи поліції під час здійснення превентивних заходів з профілактики різних видів правопорушень та злочинів, під час документування протиправних дій підозрюваних осіб тощо [2].

Так, однією із важливих особливостей дронів є можливість їх застосування різними службами поліції з метою вирішення низки завдань превентивного характеру. Відносно невелика вартість цієї техніки дозволяє рекомендувати озброювати підрозділи поліції низкою апаратів різного класу з відповідними технічними характеристиками. Це дозволить підвищити ефективність діяльності нарядів поліції на значній за площею території, оперативність керування силами та засобами різних служб правопорядку під час виконання ними спільних практичних завдань.

Разом з тим, використання дронів в Україні в інших сферах поки ще не має масового характеру, тому проблема регламентації порядку експлуатації подібних пристроїв на рівні держави поки не стоїть так гостро, як в ЗСУ.

Також варто зазначити, що на сьогодні відомчих (МВС) нормативно-правових джерел, які б містили найбільш повну та відповідних чином систематизовану інформацію щодо комплектування та експлуатації самих БПЛА, правових основ їх застосування поліцією та основних напрямів використання дронів у роботі поліції практично не має.

Разом з тим варто зазначити, що перші наукові розвідки в цьому напрямі вже почали здійснюватися – різні аспекти цієї проблеми розглядали у своїх публікаціях/підручниках низка дослідників, серед яких Є.І. Бакутін [3], М.В. Кобець, Б.В. Жуков, П.П. Артеменко, В.А. Кудінов [4], С.С. Паламарчук [5], Ю.Ю. Орлов, Г.Ю. Рєпін, В.В. Арешонков [6] та ін.

Правовий статус дронів в українській державі наразі є досить невизначеним. Так, у Повітряному кодексі України [6] дається визначення такому поняттю як «безпілотне повітряне судно». В нормативних документах України, що регламентують діяльність Національної поліції, зокрема, в Законі України «Про Національну поліцію» від 02.07. 2015 року (стаття 40 та п. 4 статті 42) безпілотники взагалі не згадуються [2]:

– згідно статті 40 Закону України «Про Національну поліцію» передбачено застосування поліцією технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису. Працівники поліції для забезпечення публічної безпеки і охорони громадського порядку можуть закріплювати на форменому одязі, службових транспортних засобах, монтувати/розміщувати по зовнішньому периметру доріг і будівель автоматичну фото- і відеотехніку, а також використовувати інформацію, отриману із автоматичної фото- і відеотехніки, що знаходиться в чужому володінні, з метою: 1) попередження, виявлення або фіксування правопорушення, охорони громадської безпеки та власності, забезпечення безпеки осіб; 2) забезпечення дотримання правил дорожнього руху. Інформація про змонтовану/розміщену автоматичну фототехніку і відеотехніку повинна бути розміщена на видному місці.

Основне призначення техніки – це полегшення і підвищення ефективності праці людини, розширення його можливостей, звільнення (часткове або повне) людини від роботи в умовах, небезпечних для здоров'я. Засоби техніки застосовуються під час збору, зберігання, обробки і передачі інформації, пересування і зв'язку, забезпечення обороноздатності [4, с. 18];

– п. 4 статті 42 Закону України «Про Національну поліцію» [2] передбачено, що для виконання своїх повноважень поліцейські можуть використовувати такі спеціальні засоби: 1) гумові та пластикові кийки; 2) електрошокові пристрої контактної та контактнодистанційної дії; 3) засоби обмеження рухомості (кайданки, сітки для зв'язування тощо); 4) засоби, споряджені речовинами сльозогінної та дратівної дії; 5) засоби примусової зупинки транспорту; 6) спеціальні маркувальні та фарбувальні засоби; 7) службові собаки та службові коні; 8) пристрої, гранати та боеприпаси світлозвукової дії; 9) засоби акустичного та мікрохвильового впливу; 10) пристрої, гранати, боеприпаси та малогабаритні підривні пристрої для руйнування перешкод і примусового відчинення приміщень; 11) пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії; 12) засоби, споряджені безпечними димоутворюючими препаратами; 13) водомети, бронемашини та інші спеціальні транспортні засоби. Національною поліцією вже напрацьовано певний досвід їх використання в роботі поліцейських.

Що стосується правоохоронної діяльності, то, зокрема, з аналізу досвіду роботи поліції зарубіжних країн ці **БПЛА можуть використовуватись для виконання наступних завдань**: 1) як альтернатива дорогим у використанні гвинтокрилам, для забезпечення спостереження з повітря значної за масштабом події (масові безпорядки) чи важкодоступної території (гірська місцевість, лісові чи заболочені ділянки, верхівки висотних будівель тощо); 2) для створення якісних карт та схем місцевості при проведенні слідчо-оперативних дій (наприклад, при встановленні обставин ДТП у складній за рельєфом місцевості); 3) з метою забезпечення моніторингу дорожнього руху на автотрасах; 4) для здійснення контролю за учасниками масових заходів при скупченні великої кількості людей у громадських місцях; 5) при плануванні та проведенні заходів із забезпечення публічної безпеки та охорони громадського порядку; 6) для забезпечення відео- та фотозйомки учасників правопорушень для подальшого пошуку втікачів і документування слідів вчинення злочинів; 7) для забезпечення спостереження за охоронюваними об'єктами та особами, які підлягають охороні підрозділами Національної поліції України; 8) для забезпечення документування військових злочинів в умовах воєнного стану, в тому числі на окупованих територіях.

Погоджуючись з точкою зору Є.І. Бакутіна [3, с. 47], можемо стверджувати, що для впровадження БПЛА в діяльність правоохоронних органів доцільно врахувати та дотримуватися операторами (працівниками відповідних підрозділів поліції) низки необхідних умов (заходів безпеки), а також здійснити

певні узгодження на рівні прийняття нормативно-правових актів (тобто вжити відповідні організаційно-управлінські рішення):

1) розробити правила застосування БПЛА при проведенні поліцією необхідних превентивних заходів (поліцейських операцій), уточнити правомірність та порядок використання здобутої таким чином інформації;

2) спільно з Державною авіаційною службою України розробити вимоги щодо безпеки польотів певних класів дронів;

3) обґрунтувати та нормативно затвердити тактико-технічні вимоги до БПЛА, що застосовуються в органах/підрозділах Національної поліції України;

4) розробити типові тактичні прийоми правомірного застосування БПЛА;

5) провести підготовку у ЗВО МВС України спеціалістів для роботи з дронами відповідних типів/моделей.

Безумовно, в більшості випадків, коли мова йде про дрони, ми маємо на увазі в першу чергу FPV-дрон для персонального користування. FPV-дрони – це вид безпілотників, керування якими здійснюється за допомогою функції «вигляд від першої особи» (*англ.* аббревіатура означає FPV – First Person View). Це функція передавання відеозображення в реальному часі з камери, що встановлена в передній частині БПЛА. Оператор керує безпілотником за допомогою пульта і бачить місцевість навколо безпілотника в реальному часі за допомогою спеціальних окулярів, так, ніби він сидить усередині самого безпілотника, подібно до пілота [8].

Слід зазначити, що з метою підвищення рівня обізнаності здобувачів вищої освіти з такого напрямку, як створення та експлуатація дронів, на базі освітньої платформи Prometheus² з 02 лютого 2024 року фахівцями волонтерського проекту Victory Drones та вітчизняного виробника дронів Vugiy Drone створено інженерний курс «Народний FPV», який засвоєно 98 %-ми здобувачів вищої освіти одного з підрозділів ОДУВС (з отриманням відповідного ел. сертифікату). Таким чином, як один з кроків у підготовці майбутніх офіцерів поліції до використання дронів в правоохоронній діяльності у сучасних умовах вже здійснюється шляхом теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти з вищезазначених питань. Також варто відзначити, що розробниками цього курсу запропоновані можливості і для практичного збирання цих БПЛА (зазначені місця придбання комплектуючих, їх ціни, порядок сертифікації готової продукції тощо).

На наш погляд, пропоноване пілотне дослідження з цієї проблеми не вичерпує всіх аспектів застосування БПЛА в правоохоронній діяльності. Подальших досліджень вимагають такі питання як: 1) висвітлення будови, порядок збирання обслуговування та експлуатації БПЛА; 2) врахування їх ТТХ

---

² *Prometheus* (ТОВ «Бюро цифрової освіти Прометеус») – найбільша інтернет-платформа онлайн-освіти в Україні, яка функціонує вже понад вісім років. У партнерстві з найкращими лекторами, провідними компаніями та міжнародними організаціями її засновниками створено більше трьохсот онлайн-курсів з найбільш популярних та актуальних сучасних тем. У навчанні за цей час вже брали участь біля 2 000 000 осіб, більше 1 300 000 осіб отримали сертифікати про проходження навчання за різними напрямками пропонованої тематики.

при проведенні специфічних поліцейських операцій; 3) навчання операторів з числа працівників поліції прийомам керування дронами та 4) дотримання заходів безпеки під час їх застосування з метою уникнення ураження цивільного населення.

Висновки. Провівши аналіз чинного законодавства та практики правоохоронної діяльності з піднятої нами проблеми, можемо зробити деякі узагальнення щодо подальшого удосконалення цього інноваційного напрямку застосування БПЛА в діяльності НПУ.

1. Ефективне розкриття та розслідування деяких правопорушень чи злочинів працівниками поліції (в тому числі фахівцями інших правоохоронних органів держави) в окремих випадках неможливо без опори поліцейських на визначену об'єктивну доказову інформацію, яку можна було б досить просто (доступно) отримати з допомогою технічних приладів та літальних засобів, зокрема, БПЛА.

2. Дрони дають можливість фіксації та збору доказів з віддалених місць скоєння правопорушень/злочинів, що сприятиме як підвищенню рівня їх розкриття в безпосередній боротьбі із злочинністю, так і удосконаленню профілактики правопорушень з опорою на достовірність інформації про їх передумови.

3. Застосування БПЛА у правоохоронній діяльності вимагає планомірного цілеспрямованого навчання осіб з числа працівників поліції у відомчих ЗВО МВС України, так і комплектації цими дронами відповідних підрозділів поліції.

Список використаних джерел:

1. Дрон. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D1%80%D0%BE%D0%BD> (дата звернення: 06.10.2025).
2. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII (із змінами в редакції від 12.09.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/580-19> (дата звернення: 06.10.2025).
3. Бакутін Є. І. Технічна інновація «БПЛА» в діяльності Національної поліції України. *Сучасні тенденції розвитку криміналістики та кримінального процесу*. Харків, 2017. С. 46-47.
4. Кобець М. В., Жуков Б. В., Артеменко П. П., Кудінов В. А. Спеціальна техніка: основні поняття, терміни та визначення : навч. посіб. Київ: Аванпост-Прим, 2013. С. 18.
5. Паламарчук С. С. Застосування засобів і матеріалів відеозапису у процесуальній діяльності правоохоронних органів: навч. посіб. Київ: Нац. акад. внутр. справ України, 2005. 120 с.
6. Використання безпілотних літальних комплексів у правоохоронній діяльності: аналітичний огляд / Ю.Ю. Орлов, Г.Ю. Рєпін, В.В. Арешонков та ін.; за заг. ред. Ю.Ю. Орлова. Київ: ДОТЗ МВС України, 2013. 152 с.

7. Повітряний кодекс України: закон України від 19 трав. 2011 р. № 3393-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 48-49. Ст. 536.

8. Козацький О. FPV-дрони: зброя, що змінила сучасну війну. URL: <https://mil.in.ua/uk/articles/fpv-drony-zbroya-shho-zminyla-suchasnu-vijnu/> (дата звернення: 03.10.2025).